

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

ปัจจุบันรัฐบาลมียุทธศาสตร์เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันการพัฒนาสังคม การแก้ไขปัญหาความยากจน และยกระดับคุณภาพชีวิต เสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด การจัดการศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการที่จะช่วยแก้ปัญหาความยากจน ยกระดับคุณภาพชีวิต และเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน การพัฒนาการศึกษาที่พัฒนาให้โรงเรียนมีคุณภาพที่ดีสำหรับบุตรหลานได้เรียนอยู่ใกล้บ้านนั้น การสานฝันของการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้เป็นจริงอย่างยั่งยืน ต้องได้รับความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจของทุกส่วนของจังหวัดทั้ง ภาคราชการ ประชาชน ชุมชน รวมทั้งต้องมีสถาบันและโครงการรองรับอย่างยั่งยืน ต้องมีกระบวนการศึกษาวิจัย ค้นหาข้อมูล วิเคราะห์และพัฒนาที่เป็นผลอย่างเป็นรูปธรรมอย่างรวดเร็ว

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ มีคณาจารย์ที่มีศักยภาพ มีความรู้ ประสบการณ์ด้านศึกษาศาสตร์ ที่มีการผลิตและพัฒนาครูประจำการ การค้นคว้าวิจัยที่พัฒนาการเรียน การสอนในหลายแขนงวิชา อาทิ ทางด้านปฐมวัยศึกษา ประถมศึกษา ภาษาไทย สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ บริหารการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาการเรียนการสอน การออกแบบ สิ่งพิมพ์ การพัฒนาชุมชน การศึกษานอกระบบ การวัดและประเมินผล เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ซึ่งนับว่ามีศักยภาพอย่างเพียงพอในการมีส่วนร่วมช่วยพัฒนาการจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดี

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเป็นมหาวิทยาลัยเปิด มีการจัดการเรียนการสอนใน 12 สาขาวิชา ทั้งด้านสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ โดยเป็นมหาวิทยาลัยที่เปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับคนทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ ได้เพิ่มพูนความรู้ และนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาอาชีพ เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าให้ความรู้กับผู้สนใจเรียนรู้ ทั้งด้านศึกษาศาสตร์ ส่งเสริมการเกษตรและ สหกรณ์ มนุษยวิทยา-ศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์สุขภาพ นิเทศศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ รัฐศาสตร์ ศิลปศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีวิทยาการจัดการ และนิติศาสตร์

การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาจะช่วยให้สามารถนำความรู้ไปพัฒนาการจัดการเรียน การสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ในระยะที่ผ่านมามีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดความต่อเนื่อง ส่วนใหญ่จะเน้นการฝึกอบรมระยะสั้น ขาดการเสริมความรู้ หรือกระตุ้นความรู้ความสามารถแบบต่อเนื่อง ทำให้การพัฒนาไม่เกิดผลแบบยั่งยืน การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาโดยใช้การอบรมทางไกล โดยมีการอบรมให้ความรู้และมีสื่อให้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง จะช่วยเพิ่มสมรรถนะให้แก่ครูสามารถนำความรู้และประสบการณ์มาประยุกต์ ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้

อย่างมีคุณภาพ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้ครูได้รับการพัฒนาสมรรถนะและสามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาในด้านการวิจัยและพัฒนางานวิชาการ การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการคิด ระบบบริการปรึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา การใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับการเรียนการสอน การสืบค้นสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และพื้นฐานการให้การปรึกษารอบครัวสำหรับครูที่ปรึกษา

2. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาในด้าน การวิจัยและพัฒนางานวิชาการ การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการคิด ระบบบริการปรึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา การใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับการเรียนการสอน การสืบค้นสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และพื้นฐานการให้การปรึกษารอบครัวสำหรับครูที่ปรึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย 6 โครงการย่อยได้แก่

- โครงการวิจัยย่อยที่ 1** การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การวิจัยและพัฒนางานวิชาการ
รองศาสตราจารย์ ดร.สมคิด พรหมจ้อย หัวหน้าโครงการ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุพัตร์ พิบูลย์
- โครงการวิจัยย่อยที่ 2** การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิด
รองศาสตราจารย์ ดร.นวลจิตต์ เขาวงกิตพิงศ์ หัวหน้าโครงการ
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวิศักดิ์ จินดานุรักษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.กัญจนา ลินทร์คนศิริกุล
อาจารย์ ดร.สุวรรณิ ยะหะกร
- โครงการวิจัยย่อยที่ 3** การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง ระบบบริการปรึกษาสำหรับครู ที่ปรึกษา
อาจารย์ ดร.นิธิพัฒน์ เมฆขจร หัวหน้าโครงการ
รองศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวรรณ ณ ระนอง

- โครงการวิจัยย่อยที่ 4** การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับการเรียนการสอน
 รองศาสตราจารย์ วาสนา ทวีกุลทรัพย์ หัวหน้าโครงการ
 รองศาสตราจารย์สุมนทิพย์ บุญสมบัติ
- โครงการวิจัยย่อยที่ 5** การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่อง การสืบค้นสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
 รองศาสตราจารย์ ดร.นฤมล ดันธสุรเศรษฐ์ หัวหน้าโครงการ
 รองศาสตราจารย์ ธนรัชฎ์ ศิริสวัสดิ์
 นางสาวอัมพร อุไรชตมาศ
- โครงการวิจัยย่อยที่ 6** การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง พื้นฐานการให้การปรึกษารอบครัวสำหรับครูที่ปรึกษา
 รองศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวรรณ ฦ ระนอง หัวหน้าโครงการ
 อาจารย์ ดร.นิธิพัฒน์ เมฆขจร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีการดำเนินการ 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ มีดังนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลพัฒนาสมรรถนะครู ดังนี้

1. ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การวิจัยและพัฒนางานวิชาการ
2. ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการคิด
3. ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับการเรียนการสอน
4. ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง ระบบบริการปรึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา
5. ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การสืบค้นสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
6. ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง พื้นฐานการให้การปรึกษารอบครัวสำหรับครูที่ปรึกษา

ขั้นตอนนี้มีรายละเอียดดังนี้

1. ศึกษาความต้องการจำเป็นในด้านการพัฒนาครู

ศึกษาความต้องการจำเป็นในด้านการพัฒนาครู โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1) วิเคราะห์สมรรถนะครูด้านที่ต้องการพัฒนา

- 2) สร้างเครื่องมือสำรวจความต้องการจำเป็นในสมรรถนะครูด้านที่ต้องการพัฒนา
- 3) ประมวลและสรุปผล ความต้องการจำเป็นในสมรรถนะครูด้านที่ต้องการพัฒนา เพื่อนำผลมาใช้ในการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลต่อไป

2. การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล

2.1 สื่อหลักประกอบด้วยประมวลสาระ

2.2 สื่อเสริมชุดกิจกรรม และซีดีรอม หรือสื่ออื่น ๆ

3. การตรวจสอบคุณภาพของชุดฝึกอบรมทางไกล ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล มีรายละเอียดดังนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อทดลองใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลในการด้านการวิจัยและพัฒนางานวิชาการ การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการคิด การใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับการเรียนการสอน ระบบบริการปรึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา การสืบค้นสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และพื้นฐานการให้การปรึกษารอบคร้วสำหรับครูที่ปรึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

1. ชุดฝึกอบรมทางไกลในการด้านการวิจัยและพัฒนางานวิชาการ การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการคิด การใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับการเรียนการสอน ระบบบริการปรึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา การสืบค้นสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และพื้นฐานการให้การปรึกษารอบคร้วสำหรับครูที่ปรึกษา
2. แบบสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล
3. แบบสัมภาษณ์ ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถามผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการส่งแบบสอบถามให้แก่ครูผู้สอน
2. แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ครูผู้สอนที่โรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) สำหรับคำถามปลายเปิด และข้อมูลจากการสัมภาษณ์

การสังเคราะห์ชุดฝึกอบรมทางไกล

สังเคราะห์ภาพรวมของการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลของครูและบุคลากรทางการศึกษา ใช้การทำ Focus Group และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

เผยแพร่ผลงานผ่าน Web site

จัดทำ Web site และเผยแพร่ผลงานผ่าน Web site ของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

การสังเคราะห์ชุดฝึกอบรมทางไกล

สังเคราะห์ภาพรวมของการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลของครูและบุคลากรทางการศึกษา ใช้การทำ Focus Group และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ข้อจำกัดของการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนานวัตกรรมเพื่อให้ครูนำไปใช้กับนักเรียนทำให้มีความจำเป็นในการเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นครูที่มีความพร้อมในการนำเครื่องมือไปทดลองใช้จึงไม่ได้มีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร

ประโยชน์ ที่ได้ รับจากการวิจัย

ผลที่ได้รับจากการวิจัยก่อให้เกิดประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. **วงวิชาการ** มุ่งองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการคิด การวิจัยและพัฒนางานวิชาการ การใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับการเรียนการสอน ระบบบริการปรึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา การสืบค้นสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และพื้นฐานการให้การปรึกษารอบครัวสำหรับครูที่ปรึกษา

2. **สถานศึกษา** ได้แนวทางในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการคิด การวิจัยและพัฒนางานวิชาการ การใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับการเรียนการสอน ระบบบริการปรึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา การสืบค้นสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และพื้นฐานการให้การปรึกษารอบครัวสำหรับครูที่ปรึกษา

3. **สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช** นำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาหลักสูตรด้านศึกษาศาสตร์ ทั้งในระดับปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอก เพื่อผลิตบัณฑิตด้านศึกษาศาสตร์ให้มีคุณลักษณะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นอกจากนี้ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ได้แสดงบทบาทในฐานะสถาบันอุดมศึกษาที่มีส่วนในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาบริการสังคมให้กับประเทศ

หน่วยงานที่จะนำผลงานไปใช้ประโยชน์

1. สถานศึกษาชั้นพื้นฐานสามารถนำผลวิจัยไปใช้ประยุกต์ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน
2. คณะศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษา สามารถนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ในด้านการจัดการเรียนการสอนและการวิจัย และการให้บริการทางวิชาการ
3. กระทรวงศึกษาธิการสามารถนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ในด้านกำหนดนโยบายการพัฒนาครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยรูปแบบการฝึกอบรมทางไกล และการมีส่วนร่วมระหว่างสถาบันการศึกษาอุดมศึกษาและ โรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน